

Unelmasta julkaisuksi

Kuvalähde-kirja Turun museokeskuksen
valokuvakokoelman historian kertojana

20.11.2017

Tutkijat Sari Pihajoki ja Viivi Vuorinen

© Turun museokeskus

Kuvälähde

Valokuvia Turun
museokeskuksen kokoelmasta

Toimittaja: Minna Ijäs

Turun museokeskuksen vuosikirja Aboa
2013-2014 / 77-78
Turku 2016

Kirjoittajat ja aiheet

Valokuva – ehtymätön tiedon lähde

Minna Ijäs

*Valokuvakokoelmat Turun kaupungin
historiallisessa museossa*

Minna Ijäs

KUVAAJA

*Värikuultokuvien kertomaa. Keijo
Hakanen kinodiaharrastajana 1950–
1960-luvuilla*

Johanna Frigård

*Grupporätt med fotograf. Den unge
Johannes Schalins fotografiska bana*

Margareta Willner-Rönholm

*Syvyyden lumo. Mietteitä Johannes
Schalinin stereokuvien ääreltä*

Ismo Luukkonen

Miksei ennen otettu selfieitä?

Tommi Vihko

MUISTAMINEN

Markkinakansaa mustanpuhuvissa peltikuvissa

Anu-Riikka Leppänen

Valokuva esineenä – albumeja arkiston kätköistä

Sari Pihajoki

Kultaiselle ystävälle – muistamisen kerroksia Eliel Sjöblomin kokoelmassa

Viivi Vuorinen

Kotiseutu valokuvin tallennettuna

Kotiseuduntutkimus Varsinaissuomalaisessa osakunnassa

Marjo Aurekoski-Turjas

Sankaritaitelija valokuvissa

Johanna Seppä

KAUPUNKI

Staattisista näkymistä kohti kaupunkielämää

Minna Ijäs

Poikkeuksia kaupunkitilassa. Havaintoja vuoden 1905 Turku-kuvista

Hanna Talikka

Valokuvia puiston suurmiespatsaasta

Riitta Kormano

Minnestavlor från Elias Magnusons polterabend i Åbo 1870 och 1871

Catherine af Hällström

Paradoksaalinen dokumenttikuva

Ajatuksia Henry Edmanin kaupunkikuvista

Elina Ovaska

J. Reinberg: Berndt Herman Ivar Lagermarck ja Carl Axel Fredrik Björkenheim, 1850-1860-lukujen vaihde.

Idea kirjaan

- Alun perin idea kirjaan tuli pitkäaikaiselta valokuva-arkiston hoitajalta Lotta Mattilalta.
- Vuonna 2012 arkistonhoitajaksi tuli Minna Ijäs. Hän oli jo gradu- ja väitöskirja-aineistoja etsiessään kaivannut lisätietoa arkiston muodostumisesta ja kokoelmista.
- Kirjan tekeminen tuli mahdolliseksi, kun valokuva-arkistoon saatiin toinen työntekijä vuonna 2015.
- Kirjan toimittajaksi valittiin tutkija Minna Ijäs.

H. Attila: Muotokuva toukokuisella Korppolaismäellä, 1934.

Kirjan tekemisestä

- Graafikkona toimi Ulla Kujansuu, kuvankäsittelijänä ja kuvaajana oli Aleks Talve. Kuvien digitointiin osallistui monia työntekijöitä.
- Tavoitteena oli tehdä kirja, jossa kuvat ovat pääosassa.
- Paperilaatuna Arctic Volume White 150g/m²
- Tarpeeksi isokokoinen kirja, jotta A5-kokoiset kuvat mahtuivat hyvin pystyyn tai vaakaan
- Painopaikka valikoitui kolmen parhaaksi katsotun joukosta hinnan perusteella.

Ferrotyyppin taustapuoli. Kuva: Aleks Talve, 2016.

- Kirjoittajina on museon työntekijöitä ja ulkopuolisia tutkijoita.
- Aiheet valikoituivat osittain kirjoittajien kiinnostuksen kohteiden mukaan.
- Tavoitteena oli saada aineistoa esille ja tuottaa uutta tutkittua tietoa.
- Osa kuvista luetteloitiin ja digitoitiin kirjabrojektin ansiosta.

David Wilhelm af Grubbens: "Elias i Himmelsriket, 17.4.1871". Kuva: Tommi Vihko, 2015.

- Tavoitteena oli myös kirjoittaa museon valokuva-arkiston pitkästä historiasta.
- Museon oman valokuvaustoiminnan historia on myös tärkeä aihe, joka ei kuitenkaan mahtunut tähän kirjaan.
- Kirjaan tehtiin luettelo valokuvakokoelmista ja valokuvaajista sekä listattiin erikseen Varsinaissuomalaisen osakunnan kokoelman kuvaajat.
- Kirjan nimi *Kuvalähde* viittaa kuva-arkistoon sekä tietoon, jota valokuvista saamme.

Alma ja Alina Lindströmin muotokuva.
Tuntematon, 1850-1860-luku. Ambrotyyppi.

- Kirja oli iso projekti. Tärkeää oli, että langat olivat yhden ihmisen (toimittajan) käsissä ja hän saattoi keskittyä pelkästään kirjan tekemiseen.
- Oikolukemista ja korjauksia tehtiin paljon, mikä johtui monesta erilaisesta kirjoittajasta (14 henkilöä).

Kalervo Valli: Piispankatu, 1974.

- Graafikko päätti kirjan visuaalisesta ilmeestä, esim. kuvien valinnasta ja kuvien koosta. Kuvia ei siistitty vaan vedoksien ja negatiivien naarmut saivat jäädä näkyviin.
- Kirjan perusteella tehtiin näyttely *Kadonnutta aikaa – Valokuvia 1900-luvun alkuvuosilta*. Aiheena olivat VSO-kuvat ja Johannes Schalin.

Kahdesta kuvasta yhdistetty kaksoismuotokuva. Ferrotyyppi.

Valokuvakokoelman alkuvaiheet

- Turun historiallinen museo perustettiin 1881 Turun linnaan.
- Lahjoitetut valokuvat luetteloitiin aluksi esineiden joukkoon. Ne laitettiin vuosiksi esille linnaan.
- Vuodesta 1934 lähtien negatiivit kirjattiin omaan pääluetelloonsa, lahjoitetut valokuvat omaansa vuodesta 1944.
- Ensimmäisten kuvien joukossa lahjoitettiin kuva Virsikirjan uudistuskomiteasta vuodelta 1863.

Ryhmäkuva virsikirjan uudistuskomiteasta (1863).

- Piirilääkäri Henrik Cajanderin ottamat daguerrotyypit lahjoitettiin museolle 1903, mutta ne paikallistettiin valokuva-arkistosta vasta 1969.

Suomen vanhin valokuva:
Nobel-talo Turussa 3.11.1842

Tähtitorni ja palotorni Vartiovuorenmäellä, huhtikuu
1844.

Henrik Cajanderin (1804-1848)
omakuva 15.9.1844.

Kuvaajat

- Valokuva-arkistossa monien 1800-luvun ja 1900-luvun kuvaajien kuvia: henkilöitä, maisemia, rakennuksia, interiöörejä
- J. Reinberg, O.J. Aune, Johannes Schalin, Atelier Irmelin (Emmi Fock), H. Attila, Keijo Hakanen, Gustaf Welin (Valokuvaamo Welin)...
- Kirjassa nostettu esiin muutamia

Emmi Fock: Tanssija Mary Wallén, 1929 tai 1930.

J. Reinberg: Herman Höckert, 1850-1860-lukujen vaihde.

O.J. Aune: Jäidenlähtö Auransillan vieressä, 27.2.1882.

Johannes Schalin:
Teodor Schalin (1882-1960),
1900-1905.
Johannes teki samasta kuvasta
kolme erisävyyistä versiota.
Tässä punasävyyisessä on hänen
signeerauksensa.

Johannes Schalin: Pohjalaisia
ranta-aittoja, 1900-1905.

Keijo Hakanen:
Kauppiaskatu 2, 1961.

Keijo Hakanen:
Saniainen
Ruissalossa, 1966.

Valokuvat muistamisen välikappaleina

- Vanhimmissa valokuvissa erityisesti korostuu niiden esineellisyys
- mm. daguerro- ja ambrotyyppejä on aikoinaan pidetty esillä museossa
- Kokoelmissamme on runsaasti käynti- ja kabinettikorttikuvia sekä ferrotyyppejä henkilöistä, joista vain osa tunnetaan. Vuonna 1972 järjestettiin *Tunnetko?* -näyttely kuvien tunnistamista varten.

Tuntemattomia henkilöitä ikuistettuina Bosco-automaatin ferrotyyppiin, 1800-luvun loppu tai 1900-luvun alku.

- 1860-luvun tarkk'ampujapataljoonan albumit ovat merkittävä kokonaisuus.
- Anders Ramsayn lahjoittamat albumit kertovat kuvallisesti hänen elämästään.
- Tullilaitoksen johtaja Herman Höckertin muistoalbumissa vuodelta 1881 on varhaista Turku-kuvastoa.

Eläinlääkinnän lehtori Ludvig Fabritiuksen sama muistoalbumi vuodelta 1886. Kuva: Aleks Talve, 2016.

Muotokuvat muodostavat ison osan kokoelmasta. Niitä on saatu kokoelmiin museon alkuajoista lähtien.

Gustaf Welin: Näyttelijä Isa Ostrow rooliasussaan, 1937.

Helsingin yliopiston ylioppilasosakunnilla oli aktiivinen ja tärkeä rooli kotiseuduntutkimuksessa ja kotiseututyössä. Sen seurauksena Varsinaissuomalainen osakunta lahjoitti vuonna 1914 museolle n. 4500 kuvaa Turusta ja Varsinais-Suomesta.

Lasten leikkihäät Kustavin Kallioniemessä, 1900-luvun alku.

Maanmittausryhmä
työssään Korppoossa,
1900-luvun alku.

Kuvakokoelman painopisteenä Turku

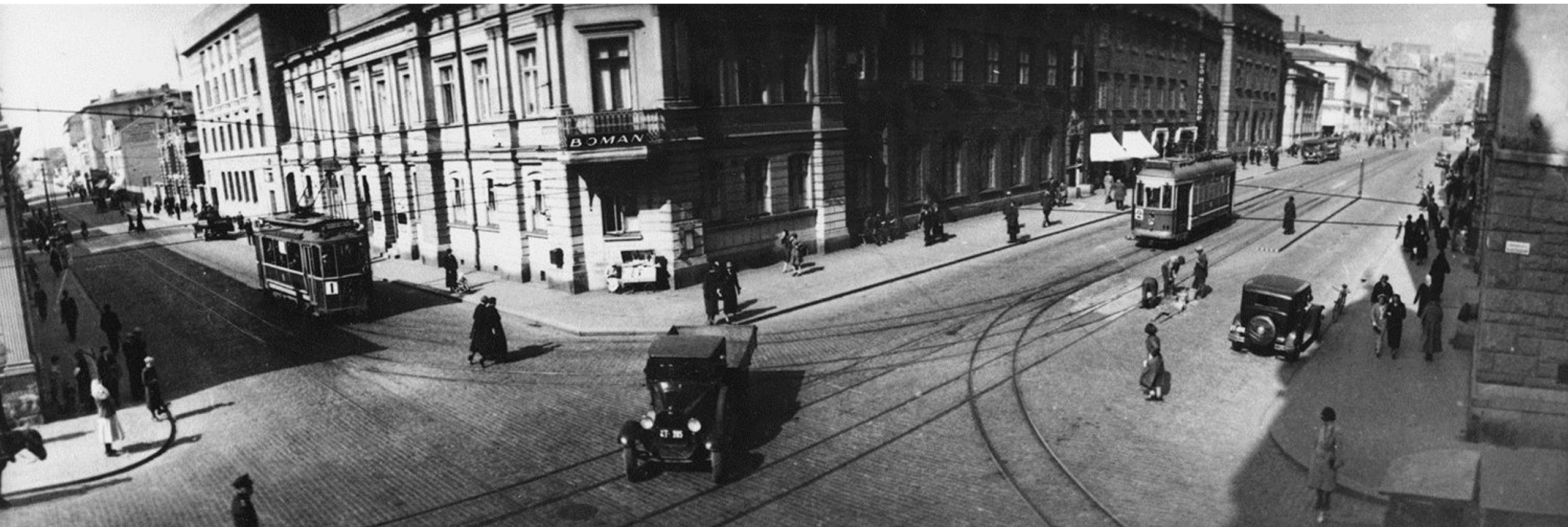
- Alusta alkaen museon kuvakokoelman painopisteenä ovat olleet Turku-kuvat, joita museolla onkin vuodesta 1842 lähtien.
- Vanhoista staattisista näkymistä kohti eläväistä kaupunkikuvaa
- Vanhimpaa kuva-aineistoa edustavat mm. J. Reinberg, O.J. Aune, Jonny Harlin, Hj. Renvall.
- Nuorempaa polvea edustavat mm. Birger Lundsten, Irja Sahlberg, C.J. Gardberg, Henry Edman.
- Lisäksi tehdas- ja teollisuuskuvat ovat toinen painopistealue.
- Wäinö Aaltosen arkiston valokuvia on yli 500 kuvaa.

J. Reinberg: Turun uusi rautatieasema, 1878.

C.J. Schoultz tai Emil
H:son: Brahenpuisto,
1800-luvun loppu.

Birger Lundsten: Linnankadun ja Aurakadun risteys, 1938.

Henry Edman:
Aschanin kahvila,
5.10.1982.

Museon kuva-
aineistossa
yhteiskunnallisten
poikkeustilanteiden
kuvia on melko vähän ja
ne eroavat muusta,
melko seesteisestä,
Turku-kuvastosta.
Poikkeustilannekuvissa
on aiheina varsinkin
vuosien 1905, 1917 ja
1956 tapahtumia.

J. Schalin: Perustuslaillisten kansalaiskokouskulkue 26.3.1905.

Kahdesta kuvasta
yhdistetty
kaksoismuotokuva.
Ferrotyyppi.